

Preliminär bedömning av reviderat vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter för Tollarps vattentäkt

Tidigt samråd

Tekniska förvaltningen

2021-09-07

TN 2021/2017

Inledning

Vatten är källan till allt liv och vårt viktigaste livsmedel. Tillgången till rent vatten för dricksvattenförsörjningen är en förutsättning för att bibehålla ett hälsosamt dricksvatten samt viktiga samhällsfunktioner. Vattenförsörjningen i Kristianstads kommun baseras på grundvatten och det är av största vikt att grundvattnets kvalitet och kvantitet inte försämras. De miljöproblem som kan hota vattenresurserna är många och kan vara allt från utsläpp från bland annat transporter till spill av oljor och andra föroreningar i samband med olyckor. Klimatförändringar kommer att påverka stora delar av vårt samhälle i framtiden och detta medför osäkerheter vad gäller grundvatten och föroreningar. Därför måste skyddet av vattenresurser även ta hänsyn till möjliga framtida föroreningar. Inrättandet av vattenskyddsområden är ett av verktygen för att garantera en hög kvalitet på dricksvattnet, både nu och i framtiden. Med dagens kunskaper och lagar är det möjligt att genom vattenskyddsområden sträva efter att bibehålla god kvalitet på grundvattnet ur ett flergenerationsperspektiv. Länsstyrelsen eller kommunen kan fastställa vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter för dricksvattentäkter enligt 7 kapitlet 21-22§ i miljöbalken.

Det existerande vattenskyddsområdet för Tollarp fastställdes 1971. Kunskapen om grundvatten och hur det strömmar i marken är idag mycket större. Nu vill Kristianstads kommun säkerställa den kommunala dricksvattenförsörjningen i Tollarp genom att fastställa ett reviderat och modernt vattenskyddsområde utifrån dagens kunskaper och lagar. Idag pumpas grundvatten ur två grusfilterbrunnar och förser cirka 3000 personer med dricksvatten dagligen. Syftet med det föreslagna vattenskyddsområdet och dess tillhörande skyddsföreskrifter är att skydda Tollarps vattentäkt från föroreningar för att säkra grundvattenkvaliteten för abonnenterna i Tollarp.

Tollarp ligger cirka 16 kilometer sydväst om Kristianstad. Vattentäkten ligger invid Vramsån precis bredvid den gamla sträckningen av E22. Huvudman för Tollarps vattentäkt är tekniska förvaltningen, Kristianstads kommun och tillsynsmyndighet är miljö och hälsoskyddsnämnden, Kristianstads kommun.

Vattentäkten i Tollarp kan anses ha ett mycket högt skyddsvärde då det är en allmän huvudvattentäkt, samt att ett reservalternativ saknas. De två brunnarna kan i och för sig fungera som reserv till varandra, men det är sällan möjligt vid problem med förorening av grundvattnet då de utnyttjar samma grundvattenmagasin. De utgör alltså ingen relevant reserv till varandra annat än ur kapacitetssynpunkt.

Tekniska förvaltningen har använt beräkningar av grundvattnets hastighet samt en riskinventering och riskbedömning för att ta fram ett förslag på vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter för Tollarps vattentäkt. Detta förslag skickas nu ut på tidigt samråd för att ge allmänheten och verksamhetsutövare en första möjlighet att komma med synpunkter på förslaget.

Preliminär bedömning av vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter

De kommunala uttagen för dricksvattenproduktion i Tollarp görs ur en isälvavlagring. Denna isälvavlagring begränsas norrut av Vramsån och är relativt grovkornig då den avsatts i strömmande vatten, mestadels består den av sand i området. Den sandiga isälvsavlagringen är en porakvifer vilket betyder att vattnet rör sig i porerna mellan partiklarna i materialet. I Tollarp har morän påvisats i ett antal borrhningar, vilket kan innebära att akviferen delvis kan betraktas som en sluten akvifer. Detta gäller dock inte alla borrhningar varför bedömningen om sluten eller öppen akvifer är osäker. En öppen akvifer har kontakt med atmosfären och regnvatten som faller i täktens närområde (och eventuellt ytvatten) kan därför infiltrera rakt ner genom markprofilen ner till akviferen. En öppen

akvifer är därför ett känsligt system ur förorenings-synpunkt. Då denna isälvavlagring är känslig för föroreningar är det viktigt att skydda avlagringen.

Baserat på de geologiska och hydrogeologiska förutsättningarna har uträkningar av hur fort grundvattnet rör sig i vattentäkten använts för att avgränsa en primär och en sekundär skyddszon för Tollarps vattentäkt. Den primära skyddszonen syftar till att minimera risken för akuta föroreningar och syftet med den sekundära skyddszonen är att behålla en god kvalitet på grundvattnet. Den primära skyddszonen är baserad på beräkningar att det ska ta 100 dagar för föroreningar att transporteras från ytterkanten av skyddszonen till vattentäkten, och för den sekundära skyddszonen är motsvarande tid 1 år. Det teoretiskt beräknade området har sedan om möjligt justerats efter till exempel fastighetsgränser och kvarter för att underlätta för fastighetsägare och verksamhetsutövare i området. Förslaget på vattenskyddsområdet kan ses i bilaga 1.

De geologiska utredningar som gjorts visar att grundvattnet framförallt strömmar från väster och sydost/söder samt att Vramsån troligtvis avgränsar grundvattenmagasinet. Därför breder skyddsområdet ut sig främst åt väster och åt söder. Eftersom det strax norr om Vramsån finns ett antal cisterner registrerade samt på grund av närheten till vattentäkten görs bedömningen att även ett område norr om Vramsån bör skyddas för att det ska finnas tillräckliga säkerhetsmarginaler för vattentäkten. På grund av isälvsavlagringens genomsläpplighet och känslighet ingår hela isälvsavlagringen i förslaget för vattenskyddsområdet för Tollarps vattentäkt.

Markanvändningen i området består främst av barrskog och öppen mark men även åkermark finns inom området. Vattentäkten ligger i närheten av samlad bebyggelse och flertalet bostäder ligger inom 200 meters avstånd. Strax söder om vattentäkten finns ett industriområde. I de västra delarna av den föreslagna sekundära skyddszonen finns en kyrka med kyrkogård.

Skyddsföreskrifterna har sitt ursprung i en riskinventering och riskbedömning som genomförts för området i närheten av Tollarps vattentäkt. Se förslag på skyddsföreskrifter i bilaga 2.

Riskinventeringen försöker omfatta alla riskobjekt i området, såväl befintliga som framtida. Här definieras en risk som ett hot mot vattentäkten och kvaliteten på grundvatten. I riskinventeringen inkluderas ett större område än vad som kanske omfattas av det slutliga vattenskyddsområdet. Detta görs för att kunna erhålla en översikt över alla potentiella riskkällor i närområdet. Hänsyn tas till både plötsliga och oförutsedda utsläpp, exempelvis genom olyckshändelse eller trafikolycka, som till kontinuerliga utsläpp, exempelvis från en läckande oljetank.

Riskinventeringen av området runt Tollarps vattentäkt genomfördes under hösten 2020 med hjälp av uppgifter från en databas upprättad av Miljö- och hälsoskyddskontoret i Kristianstads kommun, kartstudier och platsbesök.

Baserat på riskinventeringen har en bedömning gjorts av vilka risker som är allvarliga för Tollarps vattentäkt. Bakgrunden till en riskbedömning kan sammanfattas i fyra punkter:

- Sannolikheten för hot i form av föroreningar
- Avståndet till vattentäkten
- Områdets sårbarhet (markens genomsläpplighet, grundvattenytans lutning och riktning på grundvattenflödet)
- Egenskaper hos föroreningar (rörlighet, intensitet, effekt)

Riskanalysen är ett verktyg för att systematiskt kategorisera risker inom vattentäktens tillrinningsområde. I denna bedöms framför allt det nuvarande riskläget för vattentäkten men vattenskyddsområdet ska även avstyra framtida risker vilket medför att restriktioner som minimerar

framtida risker kan krävas. Även riskkällor där möjliga skyddsföreskrifter skulle ha en mycket begränsad effekt, som till exempel för förorenad mark, identifieras i riskinventeringen.

I bilaga 3 presenteras en bedömning av varje identifierad riskkälla samt en koppling till möjlig regleringsnivå i vattenskydds-föreskrifterna. Analysen har tagit sin utgångspunkt i Svenskt Vattens rapport "Vattenskydd – riskanalys och föreskrifter".

Riskbedömningen utgår från risker inom ett bestämt område och resultatet kan därför inte appliceras eller jämföras med en riskbedömning inom ett annat område. En kvantifiering av sannolikheter och konsekvenser innehåller alltid subjektiva bedömningar och värderingar vilket medför en viss grad av osäkerhet.

Kommande arbete med Tollarps vattenskyddsområde

Den preliminära bedömningen av Tollarps vattenskyddsområde är nu klar och denna skickas därför ut på tidigt samråd. Efter det tidiga samrådet omarbetas eventuellt förslaget med hänsyn till de inkomna synpunkterna från det tidiga samrådet. Ett tekniskt underlag med bland annat detaljerade områdesbeskrivningar och konsekvensbeskrivningar tas fram innan förslaget skickas till tekniska nämnden för godkännande för remiss till berörda myndigheter och fastighetsägare. Se figur 1 nedan som beskriver arbetsgången för inrättandet av vattenskyddsområdet för Tollarps vattentäkt.

Figur 1. Arbetsgången vid inrättande av ett vattenskyddsområde i Kristianstads kommun.

Bilagor

Bilaga 1 – Förslag på vattenskyddsområde

Bilaga 2 – Förslag på skydds-föreskrifter

Bilaga 3 – Riskinventering och riskbedömning